

E S B J E R G
KUNSTMUSEUM

EXPO no. 6

Ib Geertsen

SVÆVENDE TEGN
21.01.-25.03.2001

INDHOLD

Forord v/Inge Merete Kjeldgaard

Mellem form og sans v/Gitte Ørskou Madsen

Biografi v/Gitte Ørskou Madsen

Værkfortegnelse v/Ulla Kiergaard

Folde-mobile med vejledning v/Ib Geertsen

Redaktion: Inge Merete Kjeldgaard

Layout: Korsager Grafisk Design A/S

© Esbjerg Kunstmuseum og forfatterne

ISSN 1600-8499

FORORD

Det er en af den konkrete kunsts sværvægtene vi indleder det nye udstillingsår med at præsentere – den stadig aktuelle Ib Geertsen. Som en af hovedkræfterne bag efterkrigstidens konkrete billedkunst i Danmark indtager han også en afgørende plads i museets samling af konkret kunst med et repræsentativt udvalg af både malerier og mobiler.

Udstillingen 'Svævende tegn' præsenterer for første gang et større udvalg af Geertsens privatejede mobiler fra 1960'erne og frem, samlet, som én stor installation der sætter hele udstillingsalen i bevægelse. Modsat den klassiske skulptur er mobilen netop defineret ved selve sin bevægelse og eksisterer egentlig kun i kraft af den. Dermed aktualiserer mobilen i særlig grad to væsentlige grundvilkår – tid og rum. Det er energi fra omgivelserne der sætter bevægelsen igang som uophørligt fremkalder nye konstellationer, nye billeder, i en formernes dans gennem rummet. Bestandig befinder mobilen sig således mellem forskellige tilstandsformer hvor intet a priori er givet og fastlåst. Ib Geertsen har leveret materialet. Han har organiseret hver enkelt mobile som et stort netværk af næsten uendelig mange kombinationsmuligheder. Nu er det op til os at deltage i mobilernes uafbrudte tilblivelsesproces og så at sige fuldende dem.

Dermed kommer kunstoplevelsen og fortolkningen i fokus som en personlig og kreativ proces – et væsentligt aspekt som vi yderligere understreger ved at præsentere mobilene som en samlet installation. Man skal gå ind i rummet og forholde sig til det og til mobilene. Man skal involvere sig. Ellers sker der ingenting. Dermed peger vi samtidig på den store betydning Ib Geertsen har haft for mange af nutidens yngre installationskunstnere. Vi peger således på at Geertsen stadig er aktuel. Det er også derfor vi valgt at lade denne EXPO-mappe ledsage af en folde-mobile som først bliver til en mobile når man har fuldendt den efter kunstnerens anvisninger. Herefter er resten op til den enkelte.

Tak til Ib Geertsen for et sprudlende engagement i udstillingen, i museets eksperimenterende formidlingstiltag og i dette katalog.

Inge Merete Kjeldgaard
Direktør

MELLEM FORM OG SANS

IB GEERTSENS MOBILER

Der er noget på én gang spontant legende og knivskarpt kalkuleret over Ib Geertsens mobiler. Som blomster, der vender sig mod solen, drejer mobilerne sig ubesværet om et enkelt spinkelt fixpunkt og bringer mindelser om naturens egen logik, hvor den blødt voksende vegetation altid synes at falde i hak. Men samtidig står de med deres klare primærfarver som skåret ud i rummet med en skalpel, under streng kontrol af den formgivende kunstner, der har fastfrosset de blødt svungne tråde i for evigt stivnede positurer.

Trods vindens pusten til de spinkle, bevægelige jernkonstruktioner, der til stadighed forvandler dem i endeløse og hurtigt skiftende formationer, forbliver de adskilt fra den virkelighed, de er vokset ud af. Konkrete i al deres væren-der. Hinsides sproglig erkendelse og analytisk vovemod. Enhver fortolkningsivrig tilnærmelse må resigneret give op overfor mobilerne, der simpelthen er, lige nu og her. For hvad handler en mobile om? Hvordan lyder det endelige udkomme af en analytisk tilnærmelse, der møjsommeligt afkoder hvert eneste lille knæk på den knejsende linie som betydende enheder, der henviser til erfaringer fra vores virkelighed? Hvad skal vi sige, når vi går rundt om en af Geertsens mobiler, drevet af vores egen nysgerrighed efter at se formernes foranderlighed og dikteret af den åbenlyse dekorative drift?

Måske skal vi ikke sige så meget. Det på én gang vegetative og sirlige element i de dekorative mobiler lokker os til, men tillokkelsen lover os ikke, at en erkendelse bag den umiddelbare fremtrædelse

kan tage form. Ingen hemmeligheder dukker frem bag de blanke, glatte overflader, og den symbolske resonans når ikke ud over mobilens svingninger, når vi puffer til den. Det er ikke bag overfladen, vi skal lede, hvis vi vil nå til bunds i mobilene, men i overfladens æstetiske selvtilstrækkelighed. I det konkrete, der for længst er ophørt med at betyde og med at henvise til virkelighedens repræsentationer, som vi tror, vi kender dem.

Skismaet mellem det forestillende og det konkrete, mellem det betydende og det ikke-betydende, mellem repræsentationen og præsentationen, har eksisteret siden modernismens opkomst i begyndelsen af det 20. århundrede. Idéen om, at kunstværket skulle have sit eget liv uafhængigt af kunstnerens temperament og den omkringliggende virkelighed, har været drivkraften for utallige bevægelser og kunstneriske bestræbelser. Som en af hovedfigurerne i den konkrete tradition i dansk kunst har også Ib Geertsen arbejdet sig frem mod et formsprog, der via abstraktionen forbliver i værkets formelle kvaliteter og således afviser enhver association, der rækker ud over oplevelsen af kunstværket selv. Kunstværket bliver altså en selvtilstrækkelig enhed, en konkretion, som eksisterer uafhængigt af en træg og materiel virkelighed, og som samtidig nonchelangt ryster enhver personlig association fra en alt for forstyrret og kulturelt skolet beskuer af sig i autonomiens hellige navn. Som en materialisering af dette modernistiske dictum hænger mobilene dér, uden så mange dikke-darer og med deres fysiske materialitet som prædikatet for deres konkrete tilstedeværelse hinsides fortolkningens skånselsløse regelsæt. De betyder ikke, de forestiller ikke, de repræsenterer ikke. De er – simpelthen.

Spørgsmålet er blot, om denne løsgørelse fra virkelighedens flimrende eksistens overhovedet er mulig. Skønt mobilene ikke synes at være betydningsbærende i den forstand, at de er henvisninger til eller repræsentationer af en række koder, vi kender fra vores virke-

lighed, er der alligevel noget genkendeligt over dem, der fanger vores opmærksomhed og holder den stangen. Ligheden med organiske planteformer er ganske vist overfladig, for væksten er kontrolleret og formgivet. Alligevel er det den ubesværede og selvfølgelige formgivning, som vi genkender fra ét eller andet hengemt reservoir, der lokker os til. Måske er det fra plantens snoede og kringlede overlevelsedrift, vi genkender formen, måske fra doodlens egenrådige forløb over papiret. I hvert fald genkender vi umiddelbart mobilen, uden vi af dén grund kan sætte ord på genkendelsens oprindelse. Først gennem beskuerens genkendende optik får mobilen tildelt sin formelle selvfølgelighed, så vi kan tage den til os. Og igen undres over, hvor i al verden denne genkendelse har sin oprindelse.

Måske er det fra formgivningens egen logik, altså denne ubændige trang til at slynge og fordreje og sætte billeder på virkeligheden, at genkendelsen stammer. Den ubesværede lethed, der præger Geertsens mobiler, får dem til at fremstå som så selvfølgelige, at vi forbløffes over, at vi ikke er stødt på formen før, der først er vokset frem via Geertsens mellemkomst. Mødet med mobilen er jo netop ikke intellektuelt, ikke betydende, men fysisk og kropsligt. Det er rummet, der inddrages, beskuerens rum, der løbende ændrer sig i takt med mobilens bevægelse i rummet. Som en koreograferet skulptur i konstant forandring møder mobilen os i en åben og dialogisk form. Det er i dét møde, genkendelsen sætter ind, så mødet bliver fortroligt. Som var det en længe savnet ven, vi pludselig stødte på. En ven, som vi engang kendte, og som med tiden har fået tilføjet et par ekstra dimensioner og nogle overraskende meninger, der kan få os til at se vores verden ud fra et lidt ændret perspektiv.

Geertsens mobiler er, for mig at se, således en syntese mellem noget genkendeligt og noget nyt. Det genkendelige, formgivningen, får os til umiddelbart at tage mobilen til os i en fortrolig og omfavnende gestus, mens det nye og overraskende i de foldede knæk og de sirli-

ge drejninger gør den kropsligt vedkommende og afholder den fra at henfalde til trivialitetens sløvsind. Udspændt mellem disse to poler står mobilen og vibrerer, konstant på nippet til at falde på plads i genkendelsens allerede forstøbte skabelon, og alligevel næsten magnetisk på vej væk derfra. Om dette er en tilgang, der tager udgangspunkt i det konkrete, ved jeg ikke. Måske er den konkrete bestræbelse knap så vedkommende i dag, som den var midt i århundredet, da betydningerne skulle rystes af værket, så det kunne nå frem til en indre essentiel sandhed. I dag ved vi godt, at betydningerne krydser klinger hver eneste gang, vi blander os med verden, men det gør ikke så meget længere. Selv det modernistiske autonome værk, som Geertsens mobiler hører til, er selv blevet en betydningsbærende form, en repræsentation, en slags visuel signatur for den modernistisk bestræbelse på at frigøre værket fra verden. Og det er dette selvtilstrækkelige værk, som vi i dag må møde på ny. Et værk, som bliver ved med at lokke os til med dets stadige tro på, at fascinationen af formgivningens egen selvfølkelige drift vedbliver at være intakt hinsides tidens tand.

Gitte Ørskou Madsen
Museumsinspektør, mag.art.

BIOGRAFI

Ib Geertsen er født i 1919. Han er uddannet gartner, men begyndte allerede tidligt at male. Han debuterede som maler på Kunstnernes Efterårsudstilling i 1940. I 1944 blev malerierne abstrakt-spontane. Allerede i 1943 lavede han sin første skulptur, en lille krøllet trådsulptur, og siden har han arbejdet både med maleri og skulptur.

I 1947 var Ib Geertsen medstifter af Linien II – det udstillingsfællesskab, der skulle blive den konkrete kunsts forum i Danmark, og som bestod frem til 1952. Sammen med Jean Dewasne lavede han i 1949 en række fællesbilleder, hvorved kimen til det sociale aspekt af hans kunst blev lagt.

Samme år påbegyndte Ib Geertsen sit arbejde med en række skulpturelle nyskabelser for at frigøre skulpturen fra soklen ved at arbejde med folde-sulpturer. I 1950 lavede han sin første ophængte foldeskulptur. Efterhånden afløstes hans spontant-krøllede formsprog af et konkret formsprog, som i 1953 udmøntede sig i en drejeskulptur. Disse mange eksperimenter mundede ud i arbejdet med de frithængende, bevægelige mobiler i 1954, som siden har været ét af de væsentligste udtryk i hans arbejde

Ib Geertsen var tidligt optaget af det sociale aspekt i kunsten. I løbet af 1950'erne skabte han en række skulpturer, som kunne bruges til leg, og siden har han udviklet en række brugsgenstande ud fra ønsket om at højne den æstetiske kvalitet i hverdagens ting. I 1960'erne dekorerede han hospitalerne i Næstved og Aalborg som farvearkitekt, hvorved bygningerne selv blev omdannet til kæmpemæssige skulpturer. Arbejdet med farvesætnings- og udsmykningsopgaverne vedblev at optage Geertsen gennem 1970'erne.

Sideløbende har Ib Geertsen arbejdet med maleri, skulptur og mobiler. Gennemgående for hans arbejde er en enkel kolorisme og optagetheden af kunstværkets konkrete udtryk, uafhængigt af temperament og den omkringliggende virkelighed.

Ib Geertsen har udstillet utallige gange i både Danmark og udlandet. Han er repræsenteret på et stort antal danske og nordiske museer og har udført en lang række udsmykningsopgaver landet over.

Man kan læse mere om Ib Geertsen i bogen Farve – Form – Balance. Om maleren og billedhuggeren Ib Geertsen af Finn Terman Frederiksen, Randers Kunstmuseums Forlag 2000. Heri findes tillige en udfoldet biografi og bibliografi som inspiration til videre læsning.

VÆRKFORTEGNELSE

1 FIRKANT MOBILE
1961
Bemalet aluminium og jern
53 x 125 cm
Tilhører Kunstneren	9 RELIEF
1982
Bemalet træ
25 x 90 x 100 cm
Tilhører Kunstneren
2 FØLEKASSE
1965
Mixed media
50 x 50 x 50 cm
Tilhører Kunstneren	10 FOLDESKULPTUR BLÅ
1983
Bemalet aluminium
125 x 125 cm
Tilhører Kunstneren
3 KASSERUM
1970
Stof og bemalet træ
50 x 50 x 50 cm
Tilhører Kunstneren	11 FOLDESKULPTUR ORANGE GUL
1983
Bemalet aluminium
100 x 200 cm
Tilhører Kunstneren
4 TREKANTS MOBILE
1963
Bemalet aluminium og jern
50 x 250 cm
Tilhører Kunstneren	12 BEVÆGELIGT TEGN
1985
Bemalet jern og aluminium
150 x 320 cm
Tilhører Kunstneren
5 HÆNGESKULPTUR BLÅ
1963
Bemalet aluminium og jern
65 x 120 cm
Tilhører Kunstneren	13 PAVANNE I
1989
Bemalet jern og aluminium
330 x 540 cm
Tilhører Kunstneren
6 ARKITEKTUR SKULPTUR
1966
Bemalet jern
50 x 50 x 50 cm
Tilhører Kunstneren	14 PAVANNE II
1990
Bemalet jern og aluminium
340 x 420 cm
Tilhører Kunstneren
7 RUM I RUM
1970
Jern, træ og olie på lærred
4 stk. à 175 x 175 cm
Tilhører Kunstneren	15 BEVÆGELIG RUND I
1996
Bemalet jern og aluminium
450 x 250 cm
Tilhører Kunstneren
8 FORM ORANGE
1970
Bemalet aluminium
50 cm. Omkreds 53 cm
Tilhører Kunstneren	16 HILSEN TIL EIRE
1963
Olie på lærred
41 x 408 cm
Tilhører Kunstneren
-

17 MANGFOLDIG
1965
Olie på lærred
5 stk. i alt 41 x 400 cm
Tilhører Kunstneren	25 FORLØB
1985
Olie på lærred
65 x 50 cm
Tilhører Kunstneren
18 RUNDE VARIATIONER
1971
Olie på lærred
5 stk à 65 x 50 cm
Tilhører Kunstneren	26 FORLØB
1985
Olie på lærred
65 x 50 cm
Tilhører Kunstneren
19 DELING I
1974
Olie på lærred
130 x 130 cm
Tilhører Kunstneren	27 FORLØB
1985
Olie på lærred
65 x 50 cm
Tilhører Kunstneren
20 DELING II
1974
Olie på lærred
130 x 130 cm
Tilhører Kunstneren	28 FORLØB
1985
Olie på lærred
65 x 50 cm
Tilhører Kunstneren
21 TEMA MED VARIATIONER
1978
Olie på lærred
92 x 73 cm
Tilhører Kunstneren	29 FORLØB
1985
Olie på lærred
65 x 50 cm
Tilhører Kunstneren
22 TEMA MED VARIATIONER
1978
Olie på lærred
92 x 73 cm
Tilhører Kunstneren	30 DISKUSSION I
1989
Olie på lærred
130 x 130 cm
Tilhører Kunstneren
23 TEMA MED VARIATIONER
1978
Olie på lærred
92 x 73 cm
Tilhører Kunstneren	31 DELING IV
1979
Olie på lærred
130 x 130 cm
Esbjerg Kunstmuseum
24 TEMA MED VARIATIONER
1978
Olie på lærred
92 x 73 cm
Tilhører Kunstneren	32 DREJESKULPTUR ORANGE GUL
1969
Bemalet jern
103 x 160 cm
Esbjerg Kunstmuseum
-